

Aangenaam kennis te maken

Er was eens een *Bulkboek Fictie-dossier* en een leerplan voor fictie in de basisvorming. Sinds kort is er een nieuw didactiekboek voor fictie en literatuur. Alle (min of meer) afkomstig van de burelen van Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO). Wat gebeurt daar voor fictie, en breder nog: kunstzinnige vorming?

SLO kampt soms met het stoffige imago van de onderwijskundige met geitenwollen sokken die dagenlang kan vergaderen over een leerdoel. Maar tegenwoordig lopen veel SLO-medewerkers meer op scholen rond dan dat ze achter het bureau en de vergader-tafel zitten. En ze werken bijvoorbeeld aan spannende dingen als een poëzieportfolio of zeven manieren om leerlingen anders hun leeservaring te laten weer-geven dan met een schriftelijk verslag. SLO bestaat dit jaar precies dertig jaar. Een jubileum-boekje meldt: 'Vanzelfsprekend profiteert het onderwijs van de kennis van SLO. Maar tegenwoordig maken ook gemeenten, musea, maatschappelijke organisaties en bedrijven gebruik van de diensten van het instituut. En naast producten in de klassieke zin (ter ondersteuning van onderwijsvernieuwingen en praktijk-verbeteringen) ontwikkelt SLO op dit moment ook educatieve multimedia, didactische trainingen en cursusmaterialen, bedrijfsopleidingen en materialen voor voorlichting aan het grote publiek.

Tevens adviseert zij organisaties over leerprocessen en daarmee samenhangende onderwerpen.'

Cultuurgebaseerd onderwijs

Het Johan de Witt College uit Den Haag maakt al een aantal jaren gebruik van de expertise van SLO, 'omdat een nieuwe methode/leerlijn ontwikkelen niet de competentie van de meeste docenten is.' De school werkt met het concept van cultuurgebaseerd onderwijs (CGO), waarbij de culturele identiteit als uitgangspunt wordt genomen en waarbij wordt samengewerkt met instellingen voor kunst en cultureel erfgoed, zoals het volksbuurtmuseum Zcala. SLO heeft de school geholpen met het beschrijven van het didactisch concept en het curriculum voor CGO in de onderbouw. Voor het didactisch concept wilde de school kijken of er een link mogelijk was tussen de leerstijlen van Kolb en de meervoudige intelligenties van Gardner. Eeke Wervers werkte vanuit SLO voor de school. Ze heeft, vertelt ze, vooral de didactische theorieën zodanig vertaald dat ze pasklaar werden voor de school en pasten bij de manieren waarop de school het leren wil organiseren. De verschillende intelligenties worden gebruikt om variatie in verwerkingsvormen te vinden, zeker in de fase van Kolb waar de leerlingen concrete ervaringen opdoen. Dit begon als een pilot en is nu een nieuw uitgangspunt

voor alle lessen. Wervers begeleidt het Johan de Witt College nu bij het verbreden van deze aanpak naar nieuwkomers en praktijkonderwijs.

Poëzie binnen cultuurgebaseerd onderwijs

Voor 2006 wil het Johan de Witt College, ook met hulp van SLO, een vakoverstijgende doorlopende leerlijn poëzie maken. Die leerlijn moet voor praktijkonderwijs tot en met vwo gelden. Er worden al enkele modules poëzie uitgevoerd. Die zullen worden gecompleteerd tot totaal vijftien lessencycli. Leerlingen gaan een poëzieportfolio bijhouden en zijn steeds bezig met herkennen en uitdrukken van persoonlijke ervaringen. Daarbij worden dwarsverbanden tussen poëzie en drama en beeldende vorming zoveel mogelijk benut. Er zullen vier niveaus te behalen zijn, van beginners tot uitstroomniveau, waarbij elk niveau wordt af-gesloten met een presentatie zoals een poëzierevue of een expositie. De docenten Nederlands en CKV ontwikkelen het materiaal samen met culturele partners. Ook voor poëzielessen zal het ontwikkelde didactische concept dienst kunnen doen. SLO zal vooral helpen de leerlijn te ontwikkelen, te beschrijven en overdraagbaar te maken.

Veldaanvragen

Het Johan de Witt College heeft de ondersteuning van SLO vooral

georganiseerd door een veldaanvraag te doen. SLO beschikt over een budget om leerplannen te ontwikkelen op verzoek van organisaties en instellingen ten behoeve van het onderwijs. Instellingen als landelijke onderwijsorganisaties, vakverenigingen of onderwijsbegeleidingsdiensten kunnen een (volgens een bepaald format opgestelde) projectaanvraag indienen bij SLO. Het budget dat SLO hiervoor beschikbaar heeft, verschilt per jaar en wordt vastgesteld door het Ministerie van OC&W. Een keer per jaar wordt dan vastgesteld welke projecten in uitvoering worden genomen. Het moet altijd gaan om leerplanontwikkeling, iets waarbij de aanvragers zelf ook voor de helft in tijd en/of geld meefinancieren en iets dat het belang van één onderwijsinstelling overstijgt.

Didactisch handboek

Ook het onlangs verschenen *Literatuur en fictie. Een didactische handreiking voor het voortgezet onderwijs* is het resultaat van een veldaanvraag. De sectie Nederlands van Vereniging Leraren Levende Talen, de Vakontwikkelgroep Nederlands en de Stichting Promotie Literaire vorming deden die aanvraag. Eigenlijk was het idee de ultieme bijbel voor fictie-onderwijs te schrijven van vmbo tot en met vwo, van onderbouw naar bovenbouw, met zowel doorlopende leerlijnen als frisse didactische uitwerkingen voor fictieonderwijs.

‘De doorlopende leerlijnen zijn niet voldoende uit de verf gekomen,’ vindt Martien de Boer, een van de SLO-medewerkers die aan het handboek heeft gewerkt. ‘Maar het is wel een rijke verzameling geworden met checklists, uitgewerkte lesvoorbeelden, lijstjes met titels, enzovoort.’ Volgens een recensie in *Levende Talen Magazine* van mei 2005 biedt het boek ook voor de ervaren docent een schat aan nieuwe ideeën en invalshoeken, aan stimulerend voorbeeldmateriaal en aan handige over-

zichtslijsten, en dwingt het hem zijn doelstellingen ten aanzien van literatuuronderwijs en de al dan niet effectieve realisering daarvan in een langetermijnbeleid onder ogen te zien. Dat praktische karakter is het gevolg van een ‘veldadviesbijeenkomst’ die SLO in het beginstadium gehouden heeft: zo’n vijftien docenten en lerarenopleiders werden in een bijeenkomst bestookt met vragen. Open vragen vooral: wat moet er in een zo’n ‘bijbel’ voor fictieonderwijs komen te staan? Twee zaken

werden duidelijk: er moest veel aandacht voor het vmbo zijn en het moest praktisch zijn. Nadat met de opdrachtgevers was overlegd, kon het (bijgestelde) concept worden uitgewerkt. SLO is niet zelf gaan schrijven maar zocht auteurs, actieve docenten met praktijkervaring, die in artikelen en/of workshops bijdragen hadden geleverd aan de ontwikkeling van fictieonderwijs: Ilse Bolscher, Joop Dirksen, Hanneke Houkes en Stefan van der Kist. De taak van SLO was vooral auteursbegeleiding en coördinatie.

Ondersteuning

SLO biedt naast ondersteuning via veldaanvragen ook op commerciële basis ondersteuning aan scholen. Zo betaalt het Johan de Witt College SLO uit eigen middelen voor de verdere ondersteuning op CGO voor nieuwkomers en praktijk.

SLO
Postbus 2041
7500 CA Enschede
t (053) 484 04 80
e info@slo.nl
i www.slo.nl

AGENDA

12 november 2005

Tonke Dragt middag

Dagdeel rond het werk van de jeugdboekauteur Tonke Dragt in de Utrechtse sterrenwacht Sonnenborgh. Informatie: dezeven-sprong@zonnet.nl.

15-20 november 2005

Crossing Border

Het jaarlijkse festival met onder andere muziek en literatuur in Den Haag. Informatie: www.crossingborder.nl.

18 en 19 november 2005

Het Schoolvak Nederlands

Jaarlijkse conferentie over Nederlands als schoolvak in Vlaanderen en Nederland. Dit jaar in Rotterdam. Informatie: www.hetschoolvaknederlands.org.

Meer informatie: www.literatuureducatie.nl